

Л. М. Мальована,
зав. відділу обслуговування
наукової бібліотеки ім. М. Максимовича

**ЦІННІСТЬ РЕТРОВИДАНЬ У ФОНДАХ
НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ ІМ. М. МАКСИМОВИЧА
ДЛЯ ІСТОРІЇ ТА СЬОГОДЕННЯ
ЧЕРКАСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМ. Б. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

Сьогодні наукова бібліотека ім. М. Максимовича має безцінний фонд рідкісних книг і періодичних видань (понад 1500 примірників). Інтерес соціуму до ретровидань зростає з кожним днем. Книгу, що побачила світ двісті-триста років тому, ми сприймаємо з іншим почуттям, ніж ту, яка щойно вийшла з друкарні. Така книга є пам'яткою книгодрукування, бібліографічною рідкістю й має величезну історико-культурну цінність.

У фонді бібліотеки є 253 примірники рідкісних книг з фізико-математичних та природничих наук, 46 назв книг з філософії, 17 назв книг з психології, 5 назв книг з логіки, 49 назв книг з педагогіки, та ін.

Джерелом надходжень рідкісних книг до бібліотеки Черкаського педтехнікуму – Інституту соціального виховання – Інституту народної освіти – Державного педагогічного інституту – Державного університету – національного університету (а саме так називався наш університет з часу його заснування до сьогодення) були книгозбірні різних навчальних закладів: Золотоніської земської чоловічої гімназії, Черкаської чоловічої гімназії, Черкаської учительської семінарії, Черкаського духовного училища, Вінницького реального училища, Вінницької електромехпрофшколи, Вовчанської жіночої гімназії. Також поповнювали наш фонд в той час цінні видання із книжкових магазинів Н. Я. Оглобліна в Києві, В. Ф. Лук`янченка в Харкові, Южноруського магазину І. І. Дінтера, з бібліотеки Я. Ф. Федорова в Черкасах.

Крім того, до складу фонду ввійшла література з приватної бібліотеки графа Бобринського французькою, англійською, німецькою та латинською мовами, а також повне зібрання творів мовою оригіналу французького просвітителя Вольтера. Це було початком зародження нинішньої наукової бібліотеки університету.

Гордістю бібліотеки є зразки видавничої продукції видатних друкарських фірм того часу: типографій Брокгауза та Ефрона, Ситіна, Мамонтова, Стасюлевича, Тихонова у Москві та Санкт-Петербурзі, Ковалевського – у Варшаві, Брейтигама – у Харкові, Ковальова – у Херсоні, типографія Імператорської Академії Наук у Санкт-Петербурзі; книжкових видавництв: Кавказького учбового округу в Тифлісі та «Буревісник» в Одесі.

Великою популярністю у викладачів, аспірантів та студентів нашого університету користуються рідкісні примірники зібрання творів в 12-ти томах філософа Е. Ренана, видання вибраних промов Т. Цицерона (1871-1895 рр.), «Одиссея» Гомера (1893), ілюстроване зібрання праць Ч. Дарвіна (1907), «Жизнь животных» Брема в 3-х томах (1896 р.). У складі фонду бібліотеки перебувають раритетні видання: «Энциклопедический словарь» Брокгауза та Ефрона (1903), педагогічні праці К. Ушинського (1873, 1879, 1908 рр.), художні твори французьких, німецьких та англійських авторів мовою оригіналу.

Є й книга-рекордсмен – Часослов 1891 року видання, надрукований в Синодальній типографії у Москві. У фонді зберігаються видання відомого книговидавця і книготорговця Адольфа Федоровича Маркса (1838-1904), який широко практикував випуск ряду безплатних додатків до свого журналу «Нива». Серед них були твори видатних російських і зарубіжних письменників, які завдяки дешевизні видань розповсюджувались великими тиражами. Найбільш відомі видання фірми А. Маркса – збірники творів Буніна, Андрєєва, Гоголя, Гейне, Ібсена, Мольєра та інших.

Також у нас зберігаються цінні періодичні видання «Вестник воспитания», «Киевская старина» з 1882 р., «Народная школа» з 1879 р., «Педагогический листок» з 1900 р., «Семья и школа» з 1872 р. і галузеві наукові журнали серії фізичних, хімічних, біологічних та математичних наук, літературні та мовознавчі журнали 20—40-х років ХХ століття. Наприклад: «Известия АН СССР. Серия Биологическая и Химическая» з 1937 р., «Серия Физическая и Математическая» з 1940 р., «Литература в школе», «Литературный критик» з 1936 р. та ін.

Наразі ведеться активна робота по введенню рідкісних видань до електронної бази даних наукової бібліотеки ім. М. Максимовича, хронологічні межі яких вимірюються кінцем ХVІІІ—початком ХХ століття.

Отже, за результатами дослідження фонду рідкісних книг та ретроперіодики, який зберігається в науковій бібліотеці ім. М. Максимовича, можна зробити такий висновок. Рідкісні книги ХVІІІ-ХІХ ст. та журнальні видання 20-40-х років ХХ ст. містять цікавий джерелознавчий матеріал, яким завжди користувались і нині користуються викладачі та студенти для написання своїх наукових робіт протягом всієї 95-річної історії Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького.

Література

1. Ковальчук Г. І. Книжкові пам'ятки (рідкісні та цінні книжки) в бібліотечних фондах / Г. І. Ковальчук. – К. : НБУВ, 2004. – 644 с.
2. Голиш Г. М. Черкаський педагогічний інститут на шпальтах газети «Черкаська правда» 1954-1991 рр. / Г. М. Голиш, О. В. Ільченко. – Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2012. – 208 с.
3. Жданова Р. Інформація про навчальну книгу ХVІІІ – початку ХХ століття з фондів бібліотек України – підґрунтя для створення сучасного українського підручника / Р. Жданова // Вісник Книжкової палати України. – 2007. – № 10. – С. 12–13.
4. Васьківська О. Друкована книжкова продукція видана на терені України у 1917 році / О. Васьківська // Вісник Книжкової палати України. – 2010. – № 12. – С. 25–28.